

Tájékoztató az Ukrajnából menekülők jogi helyzetéről

(legutolsó frissítés: 2024. július 19., amely magában foglalja a 2024. augusztus 21-én hatályba lépő módosításokat is)

Ez a tájékoztató azoknak az ügyvédeknek és jogászoknak tartalmaz hasznos információkat, akik az Ukrajnából menekülőknek nyújtanak jogi segítséget.

TARTALOMJEGYZÉK

A legfontosabb jogszabályok listája	2
1. Általános áttekintés – a külföldiekre vonatkozó jogi szabályozás	3
A hazájukat elhagyni kényszerülő embereket megillető védelem formái	3
Menekült (Met. 6.§)	4
Oltalmazott (kiegészítő védelem - Met. 12.§)	4
Befogadott (Met. 25/A.-25/B. §)	4
Menedékes (átmeneti vagy ideiglenes védelem - Met. 19.§)	4
2. A menedékes jogállás	5
2.1. Az uniós jog szerinti menedékes státusz és a belső (nemzeti) jog szerinti menedékes státusz közötti különbség	5
2.2. Az átmeneti védelemre jogosult személyek	6
2.3. A kérelem benyújtása	7
2.4. A menedékesek okmányai	7
2.5. A menedékes státusz időtartama	8
2.6. A menedékes státusz megszűnése	8
2.7. A menedékeskénti elismerést kérőket, illetve a menedékeseket megillető ellátás és támogatás	9
3. Az Ukrajnából érkező, átmeneti védelemre nem jogosult személyek jogi helyzete	10
3.1. Magyar állampolgárok	10
3.2. Ukrajnából 2022. február 24-e előtt érkező ukrán állampolgárok	11
3.3. Ukrajnából érkező nem ukrán állampolgárok	11
3.4. A jogellenes tartózkodás következményei	13

A legfontosabb jogszabályok listája

A harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó magyar jogszabályok:

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló **2007. évi II. törvény (Harmtv.)** (hatályos: 2023. december 31-ig, részben alkalmazandó: 2024. február 29-ig), valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó általános szabályokról szóló **2023. évi XC. törvény (Btátv.)**

A menedékjogról szóló **2007. évi LXXX. törvény (Met.)**

A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készütségről szóló **2020. évi LVIII. törvény (Átv.)**

Az államhatárról szóló **2007. évi LXXXIX. törvény**

35/2024. (II. 29.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó általános szabályokról szóló 2023. évi XC. törvény végrehajtásáról (Btávhr.)

301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról (Met. vhr.)

16/2020. (VI. 17.) BM rendelet a menedékjogi kérelem benyújtására irányuló szándéknyilatkozattal kapcsolatos eljárásról

Releváns Európai Unió joganyag

A Tanács 2001/55/EK irányelve (2001. július 20.) a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről

A Tanács (EU) 2022/382 Végrehajtási Határozata (2022. március 4.) a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek Ukrajnából való tömeges beáramlása tényének a 2001/55/EK irányelv 5. cikke értelmében történő megállapításáról és átmeneti védelem bevezetéséről (Tanácsi végrehajtási határozat)

Az Európai Parlament és a Tanács 810/2009/EK rendelete (2009. július 13.) a Közösségi Vízumkódex létrehozásáról (vízumkódex)

A kormány ukrajnai humanitárius helyzettel kapcsolatos, Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdése alapján hozott rendeletei

86/2022. (III. 7.) Korm. rendelet az ideiglenes védelemre jogosultként elismert személyekkel kapcsolatos veszélyhelyzeti szabályokról, továbbá a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló **2011. évi CVI. törvény** szabályainak eltérő alkalmazásáról

95/2022. (III, 10.) Korm. rendelet A megyei, fővárosi védelmi bizottságok humanitárius feladatai ellátásáról

96/2022. (III. 10.) Korm. rendelet Az Ukrajna területéről érkezett, ukrán állampolgársággal rendelkező személyek munkavállalásának támogatásáról

104/2022. (III. 12.) Korm. rendelet A veszélyhelyzet ideje alatt a szomszédos országban fennálló humanitárius katasztrófára tekintettel érkező személyek elhelyezésének támogatásáról és az azzal kapcsolatos egyéb intézkedésekről.

106/2022 (III. 12.) Korm. rendelet A veszélyhelyzet ideje alatt szomszédos országban fennálló humanitárius katasztrófára tekintettel, az ideiglenes védelemre jogosultként elismert személyek foglalkoztatásával és juttatásaival kapcsolatos egyes szabályokról, valamint a menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet módosításáról.

147/2022 (IV. 14.) Korm. rendelet a veszélyhelyzetre tekintettel az Ukrajna területéről kísérelve érkezett gyermekek gyermekfelügyelettel történő ellátásáról

171/2022. (IV. 29.) Korm. rendelet Az ukrajnai válsággal összefüggő egyes, az egészségügyi ellátást érintő adatkezelési kérdésekről

172/2022. (IV. 29.) Korm. rendelet Az ukrán állampolgársággal rendelkező személyek foglalkoztatásának támogatásáról

173/2022. (IV. 29.) Korm. rendelet Az ukrán állampolgársággal rendelkező személyek egyes költségvetési szerveknél való foglalkoztatásának támogatásáról

Egyéb jogszabályok

A nemzeti köznevelésről szóló **2011. évi CXC. törvény (Köznev. tv.)**

Az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló **2009. évi CXV. törvény (Evecvtv.)**

445/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának nem összevont kérelmezési eljárás alapján történő engedélyezéséről, az engedélyezési kötelezettség alóli mentességről, a fővárosi és megyei kormányhivatal munkaügyi központjának az összevont kérelmezési eljárásban való szakhatósági közreműködéséről, valamint a Magyarországon engedélymentesen foglalkoztatható harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának bejelentéséről, és a munkabér megtérítéséről

125/2024. (VI. 14.) Korm. rendelet a lejárt okmányok érvényességi idejének veszélyhelyzettel összefüggő rendezéséről

1. Általános áttekintés – a külföldiekre vonatkozó jogi szabályozás

A külföldiek Magyarországra történő belépését és tartózkodását érintő jogi szabályozás szempontjából meg kell különböztetnünk azokat a külföldieket, akik EGT állampolgárok és családtagjaik, azoktól a külföldiektől, akik nem esnek ebbe a kategóriába. Utóbbiakat a jogi szabályozás harmadik országbeli állampolgárnak nevezi. A megkülönböztetés azért jelentős, mert EGT állampolgárokra és családtagjaikra egyszerűbb szabályok vonatkoznak, míg harmadik országbeli állampolgárok belépését és tartózkodását szigorúbb szabályokhoz köti a magyar jogrend.

Harmadik országbeli állampolgárok körében a jogi szabályozás szempontjából jelentős további differenciálási alap, hogy az adott külföldi személy menekül-e a hazájából, kényszer hatására hagyja-e

azt el, avagy önszántából érkezik Magyarországra. Amennyiben menekülőkről van szó, akik Magyarországra azért érkeznek, hogy védelmet kapjanak, úgy a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (Met.) az elsődlegesen alkalmazandó jogforrás. Amennyiben harmadik ország olyan állampolgáról van szó, aki saját elhatározásából, meghatározott céllal érkezik Magyarországra (például munkavégzés vagy tanulmányok folytatása céljából, esetlegesen illegálisan lép az országba, de nem azért, hogy menedékjogot szerezzen) úgy a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodásáról vonatkozó általános szabályokról szóló 2023. évi XC. törvény (Btátv.) az irányadó jogszabály.

Az Ukrajnából érkező emberek többsége értelemszerűen harmadik országbeli állampolgárnak minősül, így elsősorban a Btátv. és Met. szabályai érvényesülnek. A Btátv. és a Met. hatálya alá tartozó eljárásokat az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF) folytatja le.

A nemzetközi védelemhez (menekült, oltalmazott, menedékes és befogadott státusz) nincsen szükség érvényes ukrán úti okmányra. Az útlevél sem a kérelmezésnek, sem a tartózkodásnak nem előfeltétele.

A Btátv. szerinti egyéb tartózkodási engedélyt (pl. foglalkoztatási cél, tanulmányi cél) azonban csak érvényes úti okmánnyal kérhet egy harmadik országbeli állampolgár. Tekintettel arra, hogy Ukrajna nem nyújt konzuli védelmet a területén kívül tartózkodó férfiaknak, sokaknak le fog járni az ukrán útlevél Magyarországon. Ezt a helyzetet a 125/2024. (VI. 14.) Korm. rendelet úgy hidalja át, hogy érvényesnek kell tekinteni az ukrán úti okmányokat addig, ameddig az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktus miatti veszélyhelyzet [424/2022. (X. 28.) Korm. rendelet] hatályban van

A hazájukat elhagyni kényszerülő embereket megillető védelem formái

A lakóhelyüket kényszerből elhagyó személyek részére az államok védelmet biztosítanak. Ennek a védelemnek a formáit nemzetközi egyezmények, Európai Unió normák határozzák meg. Ezek alapján Magyarországon a Met. a védelemre jogosultak négy kategóriáját szabályozza:

Menekült (Met. 6.§)

A menekült definícióját a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi Genfi Egyezmény határozza meg. Azokat tekintjük menekültnek, akiket hazájukban vagy a szokásos tartózkodási helyük szerinti országban **faji, nemzeti hovatartozásuk, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk, vallási, illetve politikai meggyőződésük miatt üldöznak, vagy a közvetlen üldöztetéstől való félelmük megalapozott**, és ezért nem tudják, vagy az üldözéstől való félelmükben nem kívánják annak az országnak a védelmét igénybe venni.

Oltalmazott (kiegészítő védelem - Met. 12.§)

Oltalmazottként ismerhető el az a harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy, **akivel kapcsolatban megalapozottan feltételezhető, hogy származási országába való visszatérése esetén súlyos sérelem** elszenvedése tényleges **veszélyének lenne kitéve**. A **súlyos sérelem** fogalmát a Met. 61. § tartalmazza. Ilyennek tekinthető a halálbüntetés, a kínzás vagy megalázó és embertelen bánásmód alkalmazása, illetve az is, ha az adott országban olyan háborús konfliktus van, ahol a civil személyek is a megkülönböztetés nélküli fegyveres erőszak áldozatává válhatnak. Az oltalmazottakat alapvetően az különbözteti meg a menekültektől, hogy **őket nem** nemzetiségük, vallásuk, politikai véleményük, vagy egyéb **személyes ok miatt fenyegeti az üldözés veszélye származási országukban**.

Menekültként vagy oltalmazottként a menekültügyi hatóság (OIF) azt ismeri el, aki menedékkérelmet nyújt be és valószínűsíteni tudja, hogy a fenti definíciók szerinti üldöztetésnek, illetve súlyos sérelem veszélyének van kitéve. A menekültügyi eljárás hosszú és komplex eljárás, melyben a kérelmezőt meghallgatják, a kérelmező által rendelkezésre bocsátott bizonyítékokat mérleglik és országinformációs

források beszerzése révén értékelik, hogy a menedékkérelem megalapozott-e. A menekült státusz és az oltalmazotti státusz nemzetközi és uniós jog értelmében nemzetközi védelmi formának minősül.

Befogadott (Met. 25/A.-25/B. §)

Befogadottként ismerhető el az a személy, aki nem felel meg a menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerés feltételeinek (mert például vele szemben valamilyen, a Met. 8. §-ban meghatározott kizárási ok áll fenn), de fennáll annak a veszélye, hogy származási országába történő visszatérése esetén faji, illetve vallási okok, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, vagy politikai meggyőződése miatt üldöztetés veszélyének lenne kitéve, vagy az a veszély fenyegeti, hogy halálra ítélik, kínozzák vagy más embertelen bánásmódnak, büntetésnek vetik alá. Emellett a menekültügyi hatóság befogadottként ismeri el azt a személyt is, akivel kapcsolatban nem menekültügyi, hanem idegenrendészeti (tehát a Btátv. szerinti) eljárás során állapítják meg, hogy a fenti veszélyek esetében fennállnak.

Menedékes (átmeneti vagy ideiglenes védelem - Met. 19.§)

A menedékes státusz *ideiglenes védelmet* biztosít olyan embereknek, akik háború vagy humanitárius katasztrófa következtében tömegesen kénytelenek országukat elhagyni, és a szomszédos országok területére belépni. Ennek a jogállásnak nincsen általános definíciója, alkalmazásához szükséges, hogy egy másik jogszabály (az Európai Unió Tanácsának végrehajtási határozata, vagy kormányrendelet) *ad hoc* jelleggel határozza meg a menedékeskénti elismerésre jogosultak körét. Ennek a jogintézménynek a jelentősége abban áll, hogy nagy tömegekben érkező harmadik országbeli állampolgárok helyzetét rendezi egy olyan gyors eljárásban, ahol nincsen szükség a menekültkénti vagy oltalmazotti elismeréshez szükséges hosszú, egyéniesített és országinformációs források beszerzésén alapuló menekültügyi eljárás lefolytatására.

Az egyes védelmi formák tartalma különböző, jelenleg csupán azt fontos hangsúlyozni, hogy a menekült státusz és a menedékes státusz nem ugyanaz, más eljárás eredményeként garantálják és eltérő jogosultságok kapcsolódnak hozzá.

Mivel Ukrajnából jelenleg tömegesen érkeznek olyan emberek Magyarországra, az Ukrajnában dúló háború miatt kényszerülnek hazájuk elhagyására, számukra a menedékes jogállás a legkönnyebben igénybe vehető védelmi forma. Így a következőkben ennek jellemzőit, és gyakorlati alkalmazását ismertetjük.

2. A menedékes jogállás

2.1. Az uniós jog szerinti menedékes státusz és a belső (nemzeti) jog szerinti menedékes státusz közötti különbség

A Met. 19. § párhuzamosan szabályozza a menedékes jogállás két formáját.

- a) A Met. 19.§ (1) a) pont szerinti forma az átmeneti védelemről szóló 2001/55/EK irányelv rendelkezéseit ülteti át a magyar jogba. Ennek alkalmazásához szükséges, hogy az Európai Unió Tanácsa deklarálja azt, hogy a harmadik országbeli állampolgárok tömeges menekülése okán a védelmi formát aktiválni kell és meghatározza az átmeneti védelemre jogosultak körét. Ebben az esetben az átmeneti védelmet valamennyi tagállam köteles biztosítani. Ugyanakkor ez nem hoz létre az egész EU-ra kiterjedő egységes védelmi formát, a tagállamok csak arra kötelesek, hogy a saját joguk szerint, a saját országukban biztosítsák a védelmet és az azzal járó jogosultságokat a menekülőknek. A védelmi forma minimum tartalmát az irányelv

rendelkezései határozzák meg, amelyektől a tagállamok csak a kérelmező számára kedvezőbb irányba térhetnek el.

- b) A Met. 19.§ (1) b) pont szerinti menedékes státusz független a 2001/55/EK irányelvtől, csupán a magyar jog hozta létre. A védelmi forma alkalmazásának szükségességét és a védelemre jogosultak körét ebben az esetben kormányrendelet határozza meg. Itt az EU-s irányelv szabályai nem hívhatóak fel, pusztán a Met-ben meghatározott szabályok alkalmazhatóak.

2022. március 4-én az Európai Unió Tanácsa meghozta a 2022/382. végrehajtási határozatát, ezzel aktiválva a 2001/55/EK irányelv szabályait, így **jelen esetben a menedékes jogállás Met. 19. (1) a) pont szerinti első formája hatályos.**

A védelemre ettől az időponttól fogva a végrehajtási határozatban meghatározott emberek jogosultak, és a menedékesekre vonatkozó magyar jogszabályoknak összhangban kell lennie 2001/55/EK irányelv és a 2022/382. Tanácsi végrehajtási határozat rendelkezéseivel. Az irányelv és végrehajtási határozat rendelkezéseinek operatív alkalmazása kapcsán további eligazítást nyújt a Bizottság 2022/C 126 I/01 számú [közleménye](#) (továbbiakban: operatív iránymutatás).

Az ideiglenes védelem uniós szintű alkalmazására tekintettel Magyarországon is kihirdették a menedékes státusz Met. 19. § (1) a) pont szerinti formáját aktiváló, jelenleg is hatályos 86/2022. (III. 7.) Korm. rendeletet. Ezt előzte meg a Met. 19. § (1) (b) pontja alapján alkalmazott menedékes státusz, melyet a az 56/2022. (II. 24.) Korm. rendelet vezetett be. Ez a kormányrendelet a jelenlegi szabályoknál szélesebb védelmet biztosított, mivel menedékes státuszt kérhettek az Ukrajnából menekülő és ott jogszerűen tartózkodó *nem* ukrán harmadik országbeli állampolgárok is. Ezt a jelenleg hatályos kormányrendeletet azonban már nem teszi lehetővé.

2.2. Az átmeneti védelemre jogosult személyek

A Tanácsi végrehajtási határozat, és az azt átültető a 86/2022. (III. 7.) Korm. rendelet értelmében a jelenlegi helyzetben a menedékeskénti elismerést a következő személyek kérhetik:

- a) ukrán állampolgárok, akik február 24-ét megelőzően Ukrajna területén tartózkodtak;
- b) hontalan személyek és Ukrajnától eltérő harmadik országok olyan állampolgárai, akik 2022. február 24. előtt nemzetközi védelemben (például menekült státusza van) vagy azzal egyenértékű nemzeti védelemben részesültek Ukrajnában; és
- c) az a) és b) pont szerinti személyek családtagja

Családtagnak minősül: a házastárs, a kiskorú gyermek illetve egyéb olyan közeli hozzátartozó, akik a család részeként együtt éltek február 24-ét megelőzően, és akik abban az időben teljes vagy jelentős mértékben az a) és b) pont szerinti személytől függtek. Álláspontunk, illetve az OIF gyakorlata szerint is menedékes státusz illeti meg az a) vagy b) pont szerinti személyekkel tartós élettársi kapcsolatban élő személyt, illetve az a) és b) pont szerinti gyermek harmadik országbeli állampolgár szülőjét is.

Az Európai Bizottság [operatív iránymutatása](#) szerint a Tanácsi végrehajtási határozat nem vonatkozik azokra az ukrán állampolgárokra, akik 2022. február 24-e előtt érkeztek Ukrajnából. (Operatív Iránymutatás, 6.o.) Az ő helyzetükkel bővebben a 3.2. pont foglalkozik.

A Met. meghatározza a menedékeskénti elismerést kizáró okokat is. Nem ismerhető el menedékesként, akiről megalapozottan feltételezhető, hogy

- a) nemzetközi dokumentumokban meghatározott béke elleni, háborús vagy emberiség elleni bűncselekményt követett el;

- b) kérelme benyújtását megelőzően, Magyarország területén kívül súlyos, nem politikai bűncselekményt követett el;
- c) az Egyesült Nemzetek céljaiba és elveibe ütköző bűncselekményt követett el.

Szintén nem ismerhető el menedékesként, akinek Magyarország területén való tartózkodása nemzetbiztonsági érdeket sért, illetve, akit a bíróság

- a) szándékos bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen ötévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésre ítelt;
- b) jogerősen szabadságvesztésre ítelt visszaesőként, többszörös visszaesőként vagy erőszakos többszörös visszaesőként elkövetett bűncselekmény elkövetése miatt;
- c) az élet, a testi épség, az egészség elleni bűncselekmény, az egészséget veszélyeztető bűncselekmény, az emberi szabadság elleni bűncselekmény, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény, a köznyugalom elleni bűncselekmény, a közbiztonság elleni bűncselekmény vagy a közigazgatás rendje elleni bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen háromévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésre ítelt. [Met. 21. § (1)]

Annak megállapítása érdekében, hogy a kérelmező Magyarország területén való tartózkodása sért-e nemzetbiztonsági érdeket, az Alkotmányvédelmi Hivatal és a Terrorelhárítási Központ jár el szakhatóságként. [301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról (Met. vhr.) 2/A. § a)]

2.3. A kérelem benyújtása

Bárki, aki a 2.2. pontban meghatározott kategóriába tartozik, kérheti a menedékeskénti elismerését az EU minden tagállamában, így Magyarországon is, függetlenül attól, hogy más jogcímen jogosult-e az ország területén tartózkodni, illetve, hogy az országba történő belépése jogszerű volt-e. Azok az ukrán állampolgárok is nyújthatnak tehát be kérelmet, akik biometrikus útlevelel érkeztek és így 90 napig vízummentesen tartózkodhatnak a Schengeni övezetben, illetve azok is, akik okmányok nélkül érkeztek (vagy biometrikus útlevelel hiányában régi útlevelel). Gyakran előfordul, hogy azok részére, akik nem biometrikus útlevelel érkeznek Magyarországra, a hatóság csupán 30 napos, ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolást állít ki a Btátv. rendelkezései szerint, ahelyett, hogy esetükben is megindulna a menedékeskénti elismerés iránti eljárás. Ennek véleményünk szerint az az oka, hogy az ilyen személyeket nem tájékoztatják megfelelően a Magyarországon általuk igénybe vehető védelemről, a menedékeskénti elismerés kérelmezésének lehetőségéről. Azonban azok is jogosultak bármikor kérni menedékeskénti elismerésüket, akik ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolást kaptak.

A menedékeskénti elismerés iránti kérelem Magyarországon az OIF-nál nyújtható be: Budapesten a XI. Budafoki ut 60. szám alatt, és az OIF [területi irodáiban](#).

Emellett lehetőség van arra is, hogy az elismerést kérő a kérelem benyújtásához szükséges személyazonosító adatait előzetesen, az erre a célra szolgáló [honlapon](#) vagy [mobil applikáció](#) segítségével adja meg. Ez csupán az eljárás gyorsítására szolgál, de nem helyettesíti a személyes megjelenési kötelezettséget, mely ebben az esetben nem csak az OIF-nál, hanem bármelyik kormányablakban is teljesíthető. [86/2022. (III. 7.) Korm. r. 5/A. § (1)-(2b)]

Az eljárás során azt szükséges bizonyítani, hogy a kérelmező a Tanácsi végrehajtási határozatban meghatározott személyi körbe tartozik. Ez általában útlevelel, személyi igazolvánnyal vagy más személyazonosításra alkalmas okmánnyal, házassági- és születési anyakönyvi kivonattal tehető meg. Amennyiben a kérelem benyújtásakor a kérelmező lakhatása nem biztosított, ezt a kitöltendő formanyomtatványon jelezheti. Ebben az esetben az OIF felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel annak érdekében, hogy a kérelmező szállásáról gondoskodjanak. Ha a kérelmező rendelkezik szállással, ennek címét az adatlapon fel kell tüntetnie, és amennyiben szállása az eljárás alatt megváltozik, erről a hatóságot értesítenie kell.

A menedékeskénti elismerésről a menekültügyi hatóság nem hoz külön határozatot, csupán ennek tényét rögzíti, és a döntést a menedékes okmány kézbesítésével közli. [86/2022 Korm. r. 5/A. § (3)]. Ugyanakkor tapasztalatunk alapján problémát jelent, hogy a hatóság néhány esetben nem értesíti azokat, akik menedékeskénti elismerés iránti kérelmét valamilyen okból (például mert február 24-e előtt érkeztek Magyarországra) elutasítja. Ők csak akkor tudják meg, hogy kérelmük sikertelen volt, ha személyesen keresik fel a hatóságot, hogy a kérelmük elbírálásáról érdeklődjenek.

Az eljárás lefolytatására a hatóságnak 45 napja van [Met. 77. §(3)]. A szakhatósági eljárás (Isd. 2.2. pont) ideje 10 nap. Ha a szakhatóság állásfoglalását 10 napon belül nem közli az menekültügyi hatósággal, akkor a hozzájárulását megadottnak kell tekinteni. [86/2022. Korm. r. 4/A. § (2)-(3)] Az elismerő döntésnek tehát legkésőbb 55 napon belül meg kell születnie.

2.4. A menedékesek okmányai

A kérelem benyújtását követően az eljárás idejére a kérelmezők ún. **humanitárius tartózkodási engedélyt** kapnak [Btátv. 70. § (1)(c)]. Ezzel igazolhatják a menedékes eljárás során igénybe vehető ellátásokra való jogosultságukat (az ellátásokkal kapcsolatban Isd. 2.7. pont). Amennyiben a humanitárius tartózkodási engedély érvényessége a menedékeskénti elismerést követően kiállított menedékes okmány megérkezése előtt lejár, a meghosszabbítása az OIF legközelebbi területi irodájában kérhető.

A menedékeskénti elismerést követően a menedékes számára a **személyazonosságát és a tartózkodási jogát igazoló okmányt** állítanak ki. Amennyiben az okmány kiállítását követően a menedékes tartózkodási helye megváltozik, ezt a hatóságnál be kell jelentenie [Met. 22. § (1)(a)].

A bizottság operatív iránymutatása értelmében a személyazonosságot és tartózkodási jogot igazoló okmány birtokában a menedékes jogosult 180 napon belül 90 napos utazásra és tartózkodásra más tagállamok területén. Az iránymutatás azt is tisztázza, hogy a menedékes másik tagállam területén is kérheti a menedékes státuszt, amennyiben az adott tagállam nemzeti szabályai ezt lehetővé teszik, ebben az esetben azonban az első tagállam területén kibocsátott menedékes okmányt vissza kell vonni. A menedékes státuszhoz kapcsolódó jogosultságok ugyanis tagállamhoz kötöttek, azaz csak egyetlen tagállam területén gyakorolhatóak.

2.5. A menedékes státusz időtartama

Az ideiglenes védelem időtartama **a Tanácsi végrehajtási határozat hatályba lépésétől számított egy év, azaz bármikor is kapta a kérelmező a menedékes státuszt, a részére kiállított menedékes okmány 2026. március 4-ig érvényes.**

2.6. A menedékes státusz megszűnése

A menedékes státusz a következő esetekben szűnik meg:

- Ha az ideiglenes védelem időtartama lejár (Isd. a 2.5. pontot) vagy a Tanács a megszüntetéséről határoz;
- Ha a menedékes Magyarországon letelepedett jogállást vagy magyar állampolgárságot szerez;
- menekültként vagy oltalmazottként ismerik el;
- Ha a menedékeskénti elismerést a menekültügyi hatóság visszavonja. [Met. 25. § (1)]

A Met. azokat az eseteket is taxatívén felsorolja, amikor a menedékeskénti elismerést vissza kell vonni. Ezek a következők:

- Ha a menedékes más tagállamban részesül ideiglenes védelemben;

- Ha az elismerésre a kizáró ok fennállása ellenére került sor, vagy a menedékessel szemben ilyen kizáró ok áll fenn (a kizáró okokat lsd. 2.2. pont)
- Ha a menedékes jogállásáról írásban lemond;
- Ha az elismerés feltételei már az elismerő határozat meghozatalakor sem álltak fenn. [Met. 25. § (2)]

Fontos tehát, hogy pusztán amiatt, hogy valaki visszatér Ukrajnába, menedékes státusza nem vonható vissza. Ez fontos különbség a menedékes jogállás és a menekült, vagy oltalmazott státusz között, melyek esetében a származási országba való visszatérés a státusz visszavonásához vezethet.

Ha valaki a menedékes státuszról írásban lemond, és visszatér Ukrajnába, az nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a későbbiekben ismételt kérelmére újra menedékesként ismerjék el. [Met. vhr. 108. §]

2.7. A menedékeskénti elismerést kérőket, illetve a menedékeseket megillető ellátás és támogatás

A menedékeseket a menedékeskénti elismerés iránti kérelem benyújtásának időpontjától különböző ellátások, támogatások illetik meg. Ezeket a támogatásokat általánosságban a Met. vhr. határozza meg. Emellett a jelenlegi helyzetben számos, az Alaptörvény 53. cikke alapján alkotott kormányrendelet is születik, ami pontosítja, illetve sokszor felülírja a Met. vhr. rendelkezéseit, amelyeket fontos folyamatosan nyomon követni.

A támogatásokra vonatkozó, jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezéseket a következő táblázat tartalmazza:

	Kérelmező	Menedékes
Befogadás anyagi feltételei (szállás, étkezés, higiénés ellátás)	Met. 22. §(1)(c); Met. vhr. 21.§ (1) a) és 101. § (A hatóság Met. vhr. 16.§ (4) - 19.§ ban meghatározott mérlegelésére a 86/2022 (III. 7.) Korm. r. 5. § (1) c)-d) pontja alapján nincs lehetőség) 104/2022. (III. 12.) Korm. r. : a kérelem benyújtásától a státusz megállapításáig, ezt követően a következő hónap végéig jogosult az, aki a rendelet 1. § f) pontja szerinti területről érkezett (ott volt legutolsó lakóhelye Ukrajnán belül), addig, ameddig a lakóhely ezen a listán rajta van. A listát havonta teszi közzé a közigazgatás-szervezésért felelős miniszter. Azonban azok is, akik az érintett területekről érkeznek, csak akkor vehető igénybe a támogatott lakhatás, ha a rendelet 3. § (2) bekezdésében foglalt személyi körbe tartoznak., Mindenki más a rendelet 1/A. alcíme szerint csak a munkáltatón keresztül jogosult támogatott lakhatásra	Met. vhr. 41. § (2) 104/2022. (III. 12.) Korm. r.

Egészségügyi ellátás	Met. vhr. 26.-28. §; 86/2022. (III. 7.) Korm. r. 6. §(2)(a)-(b): onkológiai szakellátás, egyéb krónikus betegellátás keretében vizsgálat és gyógykezelés 171/2022. (IV. 29.) Korm. r. - az ellátás igénybevételének gyakorlati módjáról	Met. vhr. 37/A. § (1)(b), 44. § (2); 86/2022. (III.7.) Korm. r. 6. § (2)(a)-(b), 171/2022. (IV. 29.) Korm. r. -
Oktatás	Met. vhr. 29. §;	Met. vhr. 37/A. § (1) (c), 45. § 106/2022. (III. 12.) Korm. r. 3.§ óvodai, bölcsődei ellátás
Ingyenes gyermekékeztetés	106/2022. (III. 12.) Korm. r. 3/A. § kérelemre, fél évig	106/2022. (III. 12.) Korm. r. 3/A. § kérelemre, fél évig
Rendszeres létfenntartási támogatás	-	Met.vhr. 37/A. § (1)(e) és (4)(b); 106/2022. (III. 12.) Korm. r. 4. § (2)-(3); 2. § (2): a létfenntartási támogatás első folyósítását követő 45 napon belül köteles a számára felajánlott munkahelyet elfogadni. A támogatás a járási/kerületi hivatal előtti havi megjelenési kötelezettséghez van kötve. A jogosultság megszűnik munkavállalás vagy nyugdíj esetén.
Utazási kedvezmények	Met vhr. 24. §	Met.vhr. 37/A. § (2)(c), 48.§ Az OIF-nál kell kérni [48. § (2)].
Köztemetés költségeinek viselése	Met. vhr. 25. §	-
Okmányok fordításának megtérítése	86/2022. (III. 7.) Korm.r. 6. §(2)(c); Met.vhr. 49. § a menedékesként történő elismerést megelőzően keletkezett dokumentumok, különösen a születési és házassági anyakönyvi kivonat, az iskolai végzettséget, vagy szakképesítést igazoló okiratok	Met.vhr. 37/A. § (3)(b), 49.§
Munkavállalás	86/2022. (III. 7.) Korm. r. 6.§ (4) - A munkavállaláshoz nem szükséges külön engedély Közfoglalkoztatás: 86/2022. (III. 7.) Korm. r. 7. §	86/2022. (III. 7.) Korm. r. 6.§ (4) - A munkavállaláshoz nem szükséges külön engedély Közfoglalkoztatás: 86/2022. (III. 7.) Korm. r. 7. § 2011. évi CVI tv.
Ország végleges elhagyásának támogatása	-	Met.vhr. 37/A. §(3)(c)
Családegyesítés	-	Met. vhr. 105. § Ha a családtagot más tagállam részesítette ideiglenes védelemben, akkor kérhetik a családegyesítést

3. Az Ukrajnából érkező, átmeneti védelemre nem jogosult személyek jogi helyzete

3.1. Ukrán-magyar kettős állampolgárok

Az Ukrajnából érkező kettős állampolgárok természetesen szabadon beléphetnek, és korlátlan ideig tartózkodhatnak Magyarországon. **A 86/2022. (III. 7.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdés alapján az Ukrajnában állandó lakóhellyel rendelkező és 2022. február 24-én vagy azt követően Ukrajnából érkező magyar állampolgár tekintetében is biztosítani kell a menedékesek részére nyújtott valamennyi ellátást és kedvezményt, ha a magyar állampolgárság tényénél fogva kedvezőbb elbánásban nem részesülnek. Ők is jogosultak tehát szállásra és ellátásra, azonban csak akkor, ha a 104/2022. Korm. rendelet 1. § f) pontja szerinti követlen “háború sújtotta területről” érkeztek. Azok a magyar (kettős) állampolgárok tehát, akik Kárpátaljáról érkeznek, amely nem minősül “háború sújtotta területnek”, nem jogosultak támogatott lakhatásra és ellátásra.**

A 95/2022. Korm. rendelet 2. § alapján ellátásuk koordinálását a megyei, fővárosi védelmi bizottság végzi. A védelmi bizottságok elnöke a megyei kormányhivatal vezetője. A kettős állampolgárok természetesen részesülhetnek Magyarországon bölcsődei, óvodai ellátásban és járhatnak iskolába, egyetemre, valamint külön engedély nélkül jogosultak munkát vállalni.

A 106/2022. (III. 12.) Korm. rendelet az Ukrajnából érkező magyar állampolgárok foglalkoztatásba történő bevonását, számukra rendszeres létfenntartási támogatás folyósítását a járási (kerületi) hivatalok hatáskörébe utalja. A támogatás folyósítását igényelni kell a járási hivatalnál. A folyósítást a járási hivatal előtti megjelenési kötelezettséghez köti a kormányrendelet. A jogosultság megszűnik, ha a kedvezményezett munkát vállal, nyugdíjban részesül (akár ukrán nyugdíjban is, ha ahhoz itt Magyarországon ténylegesen hozzáfér) vagy a felajánlott közfoglalkoztatást visszautasítja. [106/2022. (III. 12.) Korm. r. 5. §]

A kettős állampolgárok emellett jogosultak ugyanazon egészségügyi ellátásokra, mint a menedékesek, akkor is, ha Magyarországon nem áll fenn társadalombiztosítási jogviszonyuk. Ennek igénybevételekor az egészségügyi szolgáltató, - amennyiben rendelkezésre áll - rögzíti az illető magyar személyazonosító igazolványának, útlevelének típusát, és számát, illetve az ukrán útlevelének számát. [171/2022. (IV. 29.) Korm. r. 2. § (3) c), (4)]

Az Ukrajnából érkező magyar állampolgárok a menedékesekkel azonos módon, a Met. vhr. 49. §-ban leírtak szerint az OIF-től kérhetik okmányaik lefordítását.

3.2. Ukrajnából 2022. február 24-e előtt érkező ukrán állampolgárok

Az Európai Bizottság operatív iránymutatása megerősíti, hogy a Tanácsi végrehajtási határozat személyi hatálya nem terjed ki azokra az ukrán állampolgárokra, akik 2022. február 24-e előtt érkeztek Ukrajnából. (Operatív Iránymutatás, 6.o.) Ugyanakkor az Operatív Iránymutatás azt is leszögezi, hogy nekik ugyanúgy szükségük lehet az azonnali védelemre, mint a február 24. után érkező honfitársaiknak. A magyar gyakorlat szerint jelenleg Magyarországon nem részesíti menedékesként védelemben azokat az ukrán állampolgárokat, akik február 24-e előtt hagyták el Ukrajnát.

Ha mégis kéri menedékeskénti elismerésüket, a menekültügyi hatóság befogadottként ismeri el és egy évig érvényes humanitárius tartózkodási engedéllyel látja el őket. A befogadott

- jogosult óvodai ellátásra illetve tanköteles [Köznev. tv. 92. § (1) a)].
- lehet egyéni vállalkozó [Evecvtv. 3. § (1) d)]
- munkavállalási engedéllyel vállalhat munkát [445/2013. (XI. 28.) Korm. r. 3. § - 6. §]
- ha nincs társadalombiztosítási jogviszonya, akkor csak házi orvosi ellátásra, sürgősségi ellátásra, illetve kötelező védőoltásokra és járványügyi ellátások egy részére jogosult. [Met. vhr. 44. § (3)-(7)] (A befogadott státusz jellemzőit lsd 1.pont)

A befogadott jogállás tehát jóval kevesebb jogosultságot biztosít, mint a menedékes, vagy akár a menekült vagy oltalmazott státusz. Arra azonban, hogy a február 24-e előtt érkező ukrán állampolgárok a nemzetközi védelem e formáit kérhessék, jelenleg Magyarország területén nincs lehetőség.

Ha olyan ukrán állampolgár ügyféllel kerülnek kapcsolatba, aki február 24-e előtt hagyta el Ukrajna területét, forduljanak bizalommal a Magyar Helsinki Bizottsághoz.

3.3. Ukrajnából érkező nem ukrán állampolgárok

Azon harmadik országbeli állampolgárok helyzete, akik a Tanácsi végrehajtási határozat definíció alapján nem jogosultak a menedékeskénti elismerésre, jóval nehezebb.

A Tanácsi végrehajtási határozat 2. cikk (2) bekezdése alapján, azon harmadik országbeli állampolgároknak, akik *állandó* tartózkodási joggal rendelkeztek Ukrajnában és származási országukba vagy régiójukba nem tudnak biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni, a tagállamoknak biztosítaniuk kell a menedékeskénti elismerést, vagy **más, a nemzeti joguk szerinti megfelelő** védelmet. A bizottsági iránymutatás szerint a "megfelelő" védelem nem feltétlenül biztosít az átmeneti védelemhez kapcsolódóval azonos előnyöket, de olyan jogintézmény alkalmazását kell garantálni, amely tiszteletben tartja az Unió Alapjogi chartáját és az ideiglenes védelemről szóló irányelv szellemiségét. E körben nevesített például a megfelelő életszínvonalhoz való hozzáférés lehetősége, amely magában foglalja a megélhetéshez és lakhatáshoz való hozzáférést és a sürgősségi ellátást.

Ez Magyarországon igen problémás, mivel a 86/2022. (III. 7.) Korm. rendelet (2)-(3) bekezdése alapján az Ukrajnából menekülő harmadik országbeli állampolgárok nem kérhetik menedékeskénti elismerésüket Magyarországon. Velük szemben az idegenrendészeti hatóság „az általános szabályok szerint jár el.” Ezeket az embereket az OIF ideiglenes tartózkodási igazolással látja el, mely 1-3 hónapig érvényes, de e tartózkodási jogcím közel sem biztosítja a bizottsági iránymutatásban meghatározott "megfelelő" védelmet. Az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás szabályait a Btáv. 20. § határozza meg. Ezen rendelkezések alapján az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás alkalmanként maximum 3 hónappal meghosszabbítható [Btáv. 20. § (2)(a)] Az eddigi tapasztalatok szerint az OIF a gyakorlatban is hajlandó az igazolások meghosszabbítására. Ehhez ajánlott a meghosszabbítás kérelmezése esetén minden olyan dokumentumot a hatóságnak megmutatni, ami alátámasztja, hogy az illető lépéseket tett az ország elhagyására, vagy magyarországi tartózkodásának hosszú távú legalizálására. (pl. más országba szóló vízumkérelem, vagy magyar egyetemmel folytatott levelezés).

A tanácsi határozat csakúgy, mint a bizottsági iránymutatás, azt is leszögezi, hogy abban az esetben, ha a harmadik országbeli állampolgár származási országába visszatérni nem tud, de tagállami jog alapján menedékes státuszra vagy más megfelelő védelemre nem jogosult, úgy a menekültügyi eljárásból való hozzáférést - melynek során menekültkénti vagy oltalmazotti elismerésre lenne lehetőség - biztosítani kell számára.

Ez komoly problémákat vet fel, különösen mivel a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény (Átv.) 84. fejezete illetve a menedékjogi kérelem benyújtására irányuló szándéknyilatkozattal kapcsolatos eljárásról szóló 16/2020. (VI. 17.) BM rendelet lehetetlenné teszi Magyarországon a menedékjog iránti kérelem benyújtását. Ehhez ugyanis e jogszabályok rendelkezései alapján először a Magyarország belgrádi nagykövetségén kell egy ún. szándéknyilatkozatot benyújtani, melyet a menekültügyi hatóság bírál el. A kérelmező csupán abban az esetben kérheti a menekültkénti elismerését Magyarország területén, amennyiben szándéknyilatkozatát az OIF jóváhagyja. [Átv. 268.-270.§] **Ez a szabályozás** számos ponton sérti a nemzetközi védelemre jogosult személyekkel kapcsolatos nemzetközi jogi és Európai Unió szabályozást, és feltehetően **nem felel meg a Tanácsi végrehajtási határozat 2. cikk (2) bekezdésében meghatározott "megfelelő védelem" követelményének sem. Az Európai Unió Bírósága a C-823/21. sz. ítéletében is kimondta a "nagykövetségi rendszer"**

összeférhetetlenségét az uniós joggal. Az egyértelmű uniós jogi kötelezettségzegés ellenére azonban a magyar jogalkotó mindeközéig nem vonta vissza a “nagykövetségi rendszert”.

Az uniós jogi megsértésének tényén túl a “nagykövetségi rendszer” áthidalhatatlan gyakorlati nehézség elé is állítja az Ukrajnából érkező azon harmadik országbeli személyeket, akik ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolást kapnak, mivel általában nem rendelkeznek a Szerbiába történő beutazáshoz szükséges vízummal, így nem tudnak szándéknyilatkozatot benyújtani Belgrádban. **Amennyiben olyan harmadik országbeli ügyfél kerül kapcsolatba, aki esetében a menekültkénti elismerés kérelmezése indokolt lehet, kérjük bizalommal a Magyar Helsinki Bizottság segítségét. A Fővárosi Törvényszék gyakorlata alapján ugyanis a közvetlenül az OIF-nál előterjesztett menedékkérelmet is benyújtottnak kell tekinteni az uniós jog elsőbbségének elve alapján. A hozzánk forduló, védelemre szoruló embereknek minden esetben azt tanácsoljuk, hogy ha menedéket szeretnének kérni, azt csak egyéni konzultáció után, minden esetben csak egy, a menedékjogban járatos, személyesen is jelen lévő ügyvéd meghatalmazását követően tegyék. Ez kiemelten fontos azért, mert a nem jogszerű tartózkodók rendkívül komoly következményekkel nézhetnek szembe akkor, ha menedéket kérnek.**

Hosszútávon az Ukrajnából érkező, nem ukrán állampolgárok tartózkodásának rendezése érdekében a Btátv. által meghatározott tartózkodási engedélyek iránti kérelem benyújtása lehet megoldás (pl. tanulmányi, munkavállalási, családi együttélés biztosítása stb. célokból), amennyiben elérhető a kérelmező számára olyan jogcím (például felveszik egyetemre, munkát ajánlanak neki), ami ezt lehetővé teszi. E tartózkodási engedélyek iránt a kérelmet főszabályként a magyar külképviseleteken kell benyújtani, a belföldi kérelmezés csak a Btátv. 225. § szerinti taxatív felsorolásban foglaltak szerint lehetséges.

3.4. A jogellenes tartózkodás következményei

Fontos, hogy abban az esetben, ha az Ukrajnából érkező harmadik országbeli állampolgár nem regisztrál az OIF-nál és nem kéri az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolását, illetve az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás lejártát követően azt meg nem hosszabbítja, úgy tartózkodása Magyarországon jogszerűtlenné válik. Ennek következménye lehet, hogy a külföldit - amennyiben a rendőr feltartóztatja és tartózkodási jogosultságát a külföldi igazolni nem tudja - a rendőrség a szerb-magyar határhoz viszi és ott Szerbiába átkényszeríti. Erre a rendőrségnek a felhatalmazást az uniós és nemzetközi jog előírásaival ellentétes Államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 5.§-a adja, amelyet az Európai Unió Bírósága a C-808/18. sz. ítéletében az uniós joggal összeegyeztethetetlennek talált, és amely miatt a C-123/22. sz. ítéletében súlyos pénzbírságot is kiszabott. A másik lehetőség, hogy az OIF idegenrendészeti eljárást indít a külföldivel szemben, melynek eredményeként a külföldit kiutasíthatják, az eljárás időtartamára pedig idegenrendészeti őrizetbe vehetik (Btátv. 97-140. §§).

Minderre tekintettel javasoljuk, hogy biztassák a menedékes státuszra nem jogosult ukrainai menekülteket, hogy jogi helyzetüket az OIF-nál rendszeres jelleggel rendezzék.